

Andra lektionen • Dars e dovvom

Persiskan skrivs med hjälp av den arabiska skriften och skrivs därmed från höger till vänster. Tryckt arabisk skrift är till skillnad från tryckt latinsk skrift utformad som ett slags skrivstil där bokstäverna hänger ihop och till viss del får olika form beroende på vilka bokstäver som föregår och följer. Det är dock i praktiken inte fullt så komplicerat som det kan låta.

Fem av persiskans vanligaste bokstäver är mycket enkla att lära sig. De skrivs aldrig samman med efterföljande bokstav. Efter dessa fem bokstäver lyfter man alltså alltid pennan och börjar på nytt. De fem bokstäverna är

ا = â

د = d

ر = r

ز = z

و = u

Redan med dessa fem bokstäver kan man bilda en antal ganska vanliga persiska ord. Lyssna och följ med i listan nedan. Dra steck mellan samma ord skrivna med arabisk och latinsk skrift.

داد	zur = styrka, kraft, makt
دود	dârâ = rik
دور	ruz = dag
دارا	zud = tidigt, snabbt, genast
دارو	rud = flod
رو	dâd = han/hon gav
رود	dud = rök
روز	dur = avlägsen
راز	ru = på; yta; ansikte
زار	dâru = medicin
زور	râz = hemlighet
زود	zâr = jämmer

Arabiskt و motsvarar oftast latinskt u (vilket uttalas som svenskt o), men i vissa ord motsvarar arabiskt و i stället latinskt o (vilket uttalas som svenskt å). Det senare gäller framför allt i lånord samt sist i persiska ord. Precis samma otydlighet råder även i svensk stavning. Bokstaven o uttalas ju i vissa ord som å, i synnerhet i lånord. Både i persiskan och i svenskan kan ibland samma skrivna ord uttalas på båda sätten, men med två olika betydelser, jämför t.ex. kort = *fotografi* och kort = *inte lång*.

و = u

و = o

Lyssna och jämför följande ord.

دو

do = två

دور

dur = avlägsen

دور

dor = varv; runt (*prep.*)

Nu följer ytterligare fem bokstäver. Deras viktigaste komponent är en, två eller tre prickar över eller under en liten hake.

ب = b

پ = i

پ = p

ن = n

ت = t

Observera att dessa fem bokstäver, precis som majoriteten av bokstäver i det persiska alfabetet, skrivs samman med efterföljande bokstav. Alltså sammanskrivs t.ex. با som **bâ** och پیر som **pir**.

De fem bokstäverna ا, د, ر, ز, و som presenterades i föregående avsnitt utgör däremot undantag. Dessa bokstäver sammanskrivs aldrig med efterföljande bokstav.

Lyssna på orden på nästa sida och dra streck mellan samma ord skrivna med arabisk och latinsk skrift.

با	bâr = last, bagage; gång
بابا	biâr = hämta!, ta med dig!
باد	bâd = vind, blåst
بار	bur = blond, ljushårig
باز	bid = pil (<i>träd</i>), mal (<i>djur</i>)
بازو	bâ = med
بانو	bud = han/hon/den/det var
بو	bu = doft
بود	bâz = öppen
بور	bâzu = arm
پا	bâbâ = pappa
پیار	pâ = ben
پید	bânu = dam
پیدار	pâru = åra; snöskyffel
پا	biâ = kom!
پادو	bidâr = vaken
پارو	pâdo = springpojke

پیاز	piâz = lök
پیر	pir = gammal (<i>om person</i>)
پیروز	piruz = lyckosam, segerrik
تا	tâ = (ända fram) till
تار	târ (<i>ett stränginstrument</i>)
تو	tu = i, på; insida
تو	to = du
تور	tur = nät
تیر	tir = kräftan (<i>pers. månad</i>)
تیز	tiz = skarp
دید	did = han/hon såg
دیر	dir = sent
رینز	riz = jätteliten, pytteliten
زانو	zânu = knä
زیاد	ziâd = mycket
زیبا	zibâ = vacker
زیر	zir = under (<i>prep.</i>)

نو

no = ny

نور

nur = ljus (*substantiv*)

نيز

niz = också

Nu följer en rad lånord och icke-persiska namn. Försök först att själv läsa och uttala dem och att para ihop dem med rätt ord skrivet med latinsk skrift. Lyssna sedan på uppläsningen.

بار

bâzâr = bazar, marknad

باز

piâno = piano

بازار

bâr = bar

بودا

pond = pund (*valuta*)

پاندا

budâ = Buddha

پودر

tâbu = tabu

پوند

râdâr = radar

پيانو

bâz = bas (≠ syra)

تابو

tânzâniâ = Tanzania

تاتار

pudr = pulver, puder

تانزانيا

tubâ = bastuba

توبا

tur = (guidad) tur

تور	tirânâ = Tirana
تيرانا	pândâ = panda
رادار	tâtâr = tatar
رادیاتور	râdio = radio
رادیو	ruândâ = Rwanda
راند	rond = runda
رواندا	râdiâtor = värmeelement
روند	rând = boxningsrond

Handskrift

Här följer lite förtydligande instruktioner om hur man skriver persiska för hand.

ا

Tecknet för **â** skrivs uppifrån och ner. Det står på raden.

د

Tecknet för **d** skrivs uppifrån och ner med en nittio graders ganska kraftig, men ändå mjuk böj på mitten. Böjens mittpunkt skall vara i nivå med linjen.

ر ز

Tecknen för **r** och **z** har en svagt böjd form. Hela tecknet hänger neråt från linjen. /z/ markeras med en prick ovanför grundtecknet. Pricken sätts dit efter att strecket har skrivits.

و

Tecknet för **u** och **o** skrivs genom att man först sätter pennan på linjen och gör en liten cirkel medurs ovanför linjen. Därefter fortsätter man nedåt med svansen som har en svagt böjd form på samma sätt som **r** och **z**.

داد

دو

_____	دود
_____	دور
_____	دارا
_____	دارو
_____	رو
_____	رود
_____	روز
_____	راز
_____	زار
_____	زور
_____	زود

ب ی پ ز ت

Samtliga dessa tecken skrivs så att man börjar uppifrån och flyttar pennan nedåt en millimeter eller två. Sedan gör man en mjuk men ganska skarp nittiograders sväng åt vänster och planar ut på linjen.

Därefter fortsätter man med nästa tecken utan att lyfta pennan. Prickarna sätter man alltså inte dit förrän man skrivit ett tecken som kärver att man lyfter pennan eller när man skrivit hela ordet.

raden. Sedan lyfter man pennan för att sätta ut eventuella prickar tidigare i ordet.

بید دید

När **r** eller **z** hänger samman med en föregående bokstav befinner sig pennan till att börja med på raden. Från raden för man pennan för en liten aning snett uppåt och byter sedan riktning så att skarp och spetsig vinkel uppstår innan man fortsätter nedåt med tecknet så att det hänger ner från raden i en mjuk och svagt böjd form. Sedan lyfter man pennan för att sätta ut eventuella prickar.

پیر تیر دیر ریز زیر نیز

När **u** hänger samman med en föregående bokstav befinner sig pennan till att börja med på raden. Man fortsätter framåt åt vänster för att genast svänga av uppåt och forma den lilla cirkeln. Sedan korsar man den linje som kommer från höger och avslutar med det svagt böjda strecket som hänger under linjen. Till sist lyfter man pennan för att sätta ut eventuella prickar.

بو تو زانو

	با
	بابا
	باد
	بار
	باز

بازو

بانو

بو

بور

بید

بیدار

بیزار

پا

پادو

پار

پارو

پیاز

پیر

پیروز

تا

تار

تو

تور

تیر

تیز

دید

دیر

ریا

ریز

زانو

زیاد

زیبا

زیر

نو

نور

نوزاد

نیز